

Kỹ thuật nuôi Chim Công sinh sản

1. Tổng quan về chim Công

– Chim Công là loài chim có bộ lông đẹp nhất trong tất cả các loài chim và được xếp là 1 trong 10 loài chim đẹp nhất hành tinh. Tại Việt Nam chim công là loài chim quý hiếm có tên trong sách đỏ Việt Nam (Nhóm 1B). Trước đây chim công phân bố ở hầu hết các cánh rừng trên cả nước. Ngày nay do việc săn bắt, tàn phá rừng, Chim Công còn lại trong tự nhiên với số lượng rất hạn chế. Chủ yếu mọi người chỉ còn nhìn thấy trong các trung tâm bảo tồn quốc gia, Vườn thú Hà Nội, thảo Cầm Viên Sài Gòn...

– Do chim công là loài chim đẹp và quý hiếm nên nhu cầu chơi, nuôi loài này làm cảnh trong 1 số hộ gia đình có điều kiện kinh tế, các khu vườn, nhà vườn, khu du lịch sinh thái ngày càng tăng. Nguồn cung cấp hiện nay chủ yếu vẫn là nguồn cung bất hợp pháp (do săn bắt, nhập lậu, một số cá nhân nuôi sinh sản đơn lẻ không được cấp phép ...).

– Để đáp ứng nhu cầu về con giống cho thị trường một cách ổn định và hợp pháp. Việc thành lập trại nuôi sinh sản loài chim trên là rất cần thiết. Nó không chỉ đem lại giá trị kinh tế (từ việc bán con giống). Mà còn góp phần tích cực vào công tác bảo tồn nguồn gen về loài chim – gà quý hiếm này.

– Qua nghiên cứu nuôi thực nghiệm: Anh Trần Nhữ Giáp (nhà điều học) một người chuyên nghiên cứu về các giống chim, gà quý hiếm trong sách đỏ Việt Nam và thế giới đã đưa ra những kết quả rất khả quan về việc nuôi sinh sản theo mô hình công nghiệp loài chim này .

– Chim Công tại Việt Nam hiện nay có 2 loài công được nuôi phổ biến Công Lục (hay công Má Vàng) và Công Lam (công Ấn Độ : Công xanh, Công trắng). Về cách nuôi hai loài công này cơ bản không khác nhau. Công Ấn Độ được du nhập từ Ấn Độ vào Việt Nam từ nhiều năm trước, đến nay đã thích nghi tốt với điều kiện môi trường khí hậu tại Việt Nam.

2. Một số đặc điểm cơ thể

– Khi chim trưởng thành (chim trống) chiều dài cơ thể có thể đạt tới 2,1 m. Trong đó bộ đuôi có thể tới 1,5m (ở thời kỳ 3 – 5 năm tuổi). Trọng lượng có thể đạt từ 8 – 12 kg/con. Chim trống thường có biểu hiện xòe đuôi (múa) vào thời kỳ đầu của chu kỳ sinh sản (tháng 12 âm lịch) kéo dài cho đến hết chu kỳ đẻ trứng của chim mái (tháng 6 âm lịch). Đây là thời gian mà người nuôi chim công sẽ được ngắm vẻ đẹp hoàn mỹ nhất của loài chim này (từ cử chỉ, hành động, sắc lông). Sau đó Chim Công bắt đầu có hiện tượng rụng đuôi và thay lớp lông mới cho mùa sinh sản tiếp theo. Với Chim mái, trọng lượng, chiều dài cơ thể nhỏ hơn, màu lông cũng không sắc sỡ và đẹp như chim trống.

– Cách phân biệt chim trống và chim mái

+ Phân biệt chim trống và chim mái dựa vào 1 số đặc điểm sau: Sắc tổ lông, chiều dài đuôi, màu da chân, chiều cao của chân, chiều cao cổ, số lông chính dựng trên mào hoặc dựa vào cách so sánh trọng lượng hay kích thước chiều dài cơ thể.

+ Cách phân biệt rõ nhất là khi chim ở độ tuổi từ 18 tháng tuổi trở lên. Lúc này chim trống có biểu hiện rõ nhất về sự thay đổi ngoại hình.

+ Khi chim còn nhỏ ở độ tuổi từ 1 – 5 tháng tuổi rất khó phân biệt trống, mái. Trừ 1 số ít người có kinh nghiệm nuôi lâu năm và nghiên cứu chuyên sâu về chim công mới có thể phân biệt được dựa vào những kinh nghiệm sẵn có và cảm quan nghề nghiệp.

– Chim công rất thông minh, rạn người, nếu nuôi thuần và chăm sóc chim từ nhỏ, chim công có thể thả ra mà không bay mất. Tuy nhiên trong điều kiện nuôi sinh sản tập chung theo mô hình công nghiệp chim công vẫn được nuôi trong lồng lớn để tiện theo dõi và quản lý. Tránh các rủi ro có thể xảy ra: mất trộm, bị các loài khác đuổi bắt dẫn đến hiện tượng chim hoảng loạn và bay đi.

3. Kỹ thuật làm chuồng nuôi

– Các vật liệu làm chuồng nuôi Chim Công khá đơn giản chủ yếu được dùng: Lưới mắt cáo (lưới thép B40) quây xung quanh, lưới cước (làm phần lợp trên lóc). Một số vật liệu làm mái che khác (tấm lợp Proxi mảnh hay tấm tole lợp nhựa). Hoặc có thể tận dụng các nhà xưởng, kho có sẵn sau đó cải tạo lại. Nền chuồng thường được rải cát (loại cát Vàng). Để tiện làm công tác vệ sinh, đảm bảo khô, thoáng, hạn chế các loài giun sán. Nền cát cũng sẽ đảm bảo cho lông đuôi công không bị dính bẩn mỗi khi di chuyển đồng thời là chỗ để cho công tắm cát (tắm nắng) làm sạch bộ lông.

– Với quy trình nuôi công nghiệp: Một ô chuồng tiêu chuẩn được thiết kế như sau: Rộng ngang: 3,5 – 4m; dài: 5 – 6 m; cao: 2,7 – 3m. Với diện tích này có thể nuôi từ 4 – 6 cá thể chim trưởng thành (tỉ lệ 1 đực + 1 cái, hoặc 1 đực + 2 cái). Hoặc có thể nuôi được: 10 – 15 cá thể chim công (6 – 12 tháng tuổi).

– Tùy thuộc vào điều kiện thực tại của trại nuôi có thể thiết kế theo các kích thước rộng, hẹp ngang khác nhau. Miễn sao đảm bảo các yếu tố: Thoáng về mùa hạ, ấm về mùa đông. Chim Công trong tự nhiên có sức đề kháng tốt có thể chịu được mưa tạt, gió lùa. Tuy nhiên trong điều kiện nuôi nhân tạo ta nên làm một phần mái che để chim chú ẩn sẽ tốt hơn.

– Về phần lóc chuồng nuôi có thể lập toàn phần (trong nhà xưởng). Hoặc lập bán phần để đảm bảo cho chim có chỗ chú ẩn khi mưa tạt, gió lùa, thời tiết thay đổi ... Chim được đánh mã số (vòng chân) để tiện theo dõi, tránh hiện trạng đồng huyết ... Có thể làm nhiều ô chuồng sát nhau (sử dụng vách ngăn : lưới thép B40).

* *Chú ý:* không sử dụng vách ngăn bằng lưới thép nhỏ, hoặc cước li lông vì chim sẽ mổ loại vật liệu này để ăn, dẫn đến hiện tượng tụt, thất riều. Nên có 1 ô chuồng nuôi (chuồng phụ) để tách riêng những cá thể chim bị bệnh cho tiện công tác theo dõi, điều trị.

4. Kỹ thuật ấp trứng

– Chim Công sau 2 năm nuôi là đạt đến độ tuổi trưởng thành và bắt đầu có khả năng sinh sản. Tuy nhiên phải từ năm thứ 3, thứ 4 trở đi khả năng sinh sản của chim mới ổn định và cho tỉ lệ ấp nở tốt hơn cả.

– Chim mái bắt đầu đẻ từ đầu mùa xuân đến cuối mùa hạ. Số trứng bình quân:

- + Công Má Vàng (8 – 12 trứng/năm).
- + Công Ân Độ (25 – 35 trứng/năm).
- Thời gian ấp ở trung bình: 26 – 27 ngày.
- Có 3 cách ấp nở cơ bản:
- + Đẻ chim mái tự ấp (tỉ lệ thành công : 40 – 50 %).
- + Dùng chim , gà khác ấp (gà mái , Ngỗng , Ngan ...), Tỉ lệ thành công: (50 – 60 %).

+ Sự dụng máy ấp: Cách tốt nhất và cho tỉ lệ ấp nở thành công cao nhất hiện nay là dùng máy ấp công nghiệp (dùng cho việc ấp trứng gà, trứng vịt). Nếu đảm bảo được chất lượng phôi trứng tốt, thực hiện đúng quy trình kỹ thuật có thể đạt 85%. Vườn Chim Việt đã nghiên cứu thực nghiệm ấp nở Chim công tại Việt Nam cho thấy cách duy trì nhiệt độ ấp nở ổn định tốt nhất như sau:

- + Trứng sau khi đẻ bảo quản nơi thoáng mát.
- + Thời gian chờ để cho vào lò ấp tối đa: Từ (7 – 10 ngày) đối với trứng đầu vụ, từ (3 – 5 ngày) đối với trứng đẻ trung và cuối vụ.
- Nhiệt độ ấp:
- + Từ 1 – 7 ngày đầu: Nhiệt độ lò ấp duy trì: 37 – 38,2 C.
- + Từ 7 – 15 ngày: 36,5 – 37 độ C
- + Từ ngày thứ 15 – 20: Nhiệt độ: 36,2 – 36,5 độ C.
- + Từ ngày 20 – 27: Nhiệt độ ổn định ở: 36,2 độ C.
- Độ ẩm: 60 – 70%. Có thể điều chỉnh độ ẩm tùy theo thời kỳ ấp nở (Giảm độ ẩm với trứng đầu, giữa vụ, tăng độ ẩm với trứng cuối vụ).

5. Chăm sóc chim qua các thời kỳ sinh trưởng

– Chim Công là loại ăn tạp: thức ăn chủ yếu : thóc, ngô, kết hợp với cám tổng hợp dung cho gia cầm. Ngoài ra cho ăn thêm rau xanh.

– Sử dụng loại máng ăn, uống dùng cho nuôi gà, vịt để đựng thức ăn, nước uống cho chim. Thay nước định kỳ 1 lần/ngày (nếu không có hệ thống uống tự động). Thường xuyên vệ sinh máng ăn, uống để tránh mầm bệnh gây hại cho chim.

– Chim non sau khi lấy từ lò ấp ra được nuôi trong chuồng nhỏ. Nền chuồng được lót giấy báo, hoặc xốp. Khi chim mới nở ra duy trì nhiệt độ chuồng nuôi ổn định: 25 – 30 độ C. Khi chim được 20 – 30 ngày tuổi giảm nhiệt độ xuống 24 – 26 độ C.

– Sau 30 ngày tuổi ổn định nhiệt độ ở 18 – 20 độ C. Lúc này có thể sử dụng loại chuồng lớn hơn, nền chuồng có thể sử dụng lưới mắt cáo nhỏ.

– Chim công mới nở ra có khả năng tự ăn như gà con, thức ăn sử dụng 100% cám tổng hợp dùng cho gà. Sau 30 ngày tuổi có thể cho ăn kết hợp thêm với ngô, thóc nghiền (tỉ lệ cám tổng hợp 70%, thực phẩm bổ sung 30 %).

– Sử dụng các loại rau xanh thái nhỏ (rau muống, rau cải, rau ngót...). Khi chim càng lớn tỉ lệ cám tổng hợp sẽ điều chỉnh theo xu hướng giảm dần: Đến khi

chim đạt từ 6 – 8 tháng tuổi có thể nuôi ngoài chuồng lớn với nền chuồng bằng cát như đã thiết kế ở mục 3). Lúc này tỉ lệ cám tổng hợp bổ xung chỉ còn khoảng 50% là hợp lý. Không nên cho ăn quá nhiều cám tổng hợp chim sẽ mất dần sức đề kháng tự nhiên, đồng thời giảm sắc tố bóng đẹp của màu lông. Đến khi chim đạt độ tuổi trưởng thành dùng cám tổng hợp của gia cầm (cám dùng cho gà đẻ). Kết hợp với thực phẩm bổ xung: ngô, thóc nguyên hạt. Tăng cường các loại rau xanh, cho ăn thường xuyên để chim tăng sức đề kháng cũng như có bộ lông đẹp nhất.